Acta medico-historica Rigensia (1997) III: 233–236

DOI: 10.25143/amhr.1997.III.25

ULDIS BĒRZIŅŠ, VELTA VOLKSONE

FERDINANDS NEIREITERS (1893 – 1946)

Ferdinands Neireiters

1993.gadā apritēja simts gadu kopš dzimis Ferdinands Neireiters (*Ferdinand Neureiter*) – izcils ārsts un pedagogs, mūsdienu tiesu medicīnas pamatlicējs Latvijā.

F.Neireitera ciltskoks sakņojas Karintijas novadā Austrijā. Viņa tēvs bijis ievērojams rūpnieks un tautsaimnieks, Vīnes Tehniskās augstskolas goda doktors.

1911.gadā F.Neireiters uzsāk studijas Vīnes universitātes medicīnas fakultātē. Pirmais pasaules karš liek studijas uz laiku pārtraukt; Neireiters tās pabeidz tikai 1920.gadā. Tūlīt pēc tam F.Neireiteru uzaicina par asistentu

Vīnes universitātes Anatomijas institūtā, kurā viņš jau strādāja vēl būdams students, sākmā par subasistentu, vēlāk par prozektoru. 1921. gadā F.Neireiteru ievēl par Vīnes universitātes Tieslietu medicīnas institūta asistentu. Šajā laikā institūtu vada ievērojams austriešu tiesu medicīnas speciālists profesors Albīns Haberda. Kopš šī laika F.Neireitera darbība nesaraucjami saistīta ar tiesu medicīnu. Viņa izcilās pedagoga un zinātnieka dotības spilgti izpaudās jau pirmajos darba gados Vīnes universitātē.

1922.gadā viņa šefs prof. A.Haberda nešaubīdamies ieteic F.Neireiteru tikko nodibinātās Latvijas Universitātes Tieslietu medicīnas institūta vadītāja amatam.

1922.gada 9.decembrī Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes padome F.Neireiteru ievēl par Tieslietu medicīnas institūta vadītāju, vienlaikus piešķirot viņam docenta nosaukumu.

Pirmais uzdevums, kas jaunajam Tieslietu medicīnas institūta vadītājam bija jāveic Rīgā, bija tiri praktiskas dabas: Veselības departamenta uzdevumā viņam bija steidzīgi jānokomplektē un jāapmāca aprinķu ārsti.

Daudz pūļu un enerģijas bija jāiegulda Tieslietu medicīnas institūta veidošanā. F.Neireitera vadībā tas kļuva par valsts zinātniski pedagogisko, kā arī praktiskās tiesu medicīnas metodisko centru. Institūtam bija piecas nodaļas: tanatoloģijas, kriminālbioloģijas un tiesu psihiatrijas nodaļa, alkoholiķu labošanas ambulatoriskais punkts un asins grupu pētišanas laboratorija.

F.Neireiters īsā laikā apguva latviešu valodu un tajā lasīja lekcijas un vadīja praktiskās nodarbības Medicīnas un Juridiskās fakultātes studentiem. 1931.gadā iznāca F.Neireitera sarakstītā «Tiesmedicīna un ārstu deontoloģija» – pirmā tiesu medicīnas mācību grāmata latviešu valodā. Tajā bija arī nodaļa par tiesu psihiatriju, jo F.Neireiters uzskatīja, ka tiesu psihiatrijai ir jāiekļaujas kopējā tiesu medicīnas sistēmā.

Vecākās paaudzes latviešu ārstu atmiņā vēl šodien F.Neireiters ir saglabājis kā spilgtu personību un talantīgs pedagogs.

Izaudzinājis sev cienīgu maiņu Rīgā, F.Neireiters 1937.gadā atstāj Rīgu un pārceļas uz Berlīni, kur ieņem administratīvu amatu Valsts veselības pārvaldē. Taču īstais F.Neireitera aicinājums ir akadēmiskais darbs un 1939.gadā viņš kļūst par Hamburgas universitātes Tiesu medicīnas katedras vadītāju, bet 1941.gadā pāriet darbā tādā pašā amatā uz Strasbūru. Tā arī ir viņa pēdējā darba vieta. Diemžēl pašos spēka gados – 52 gadu vecumā – F.Neireiters šķīrās no šīs pasaules: 1946.gadā 7.jūnijā viņu pievārē plaušu tuberkuloze un plaušu vēzis.

Neraugoties uz pāragro aiziešanu no dzīves Neireiters ir atstājis paliekošas pēdas tiesu medicīnas zinātnē. Apbrīnas cienīga ir viņa zinātniskā aktivitāte, sākot jau ar pirmajiem darba gadiem. Tā, 1921.–1922.gadā, tikko pabeidzis universitāti, viņš publicē 11 nopietnus darbus tālaika reprezentīvākajos žurnālos.

Plašais publikāciju klāsts Rīgas periodā (1923-1937) – ap 40 rakstu gan Latvijas, gan ārzemju periodikā – liecina par F.Neureitera daudzpusīgām zinātniskām interesēm. Zinātnisko darbu tematika aptver tādas problēmas kā saindēšanās diagnostika, nāve no elektrotraumām, kritiens ūdenī no liela augstuma, ciņa ar alkoholismu, pūšļošanas kaitīgums, ārstu atbildība likuma priekšā u.c.

Daļa publikāciju veltīta likumdošanas jautājumiem, tiesu medicīnas vēsturei, kā arī tiesu medicīnas dienesta organizācijas problēmām.

Īpaša vieta F.Neureitera zinātnisko interešu lokā ir kriminālbioloģijas problēmām. Viņš bija viens no pirmajiem, kas riskēja atkal darboties šajā diskutablajā zinātnes virzienā pēc lombroziānisma kritikas uzplūdiem 20.gs. sākumā.

Viens no nozīmīgākajiem F.Neureitera devumiem tiesu medicīnai ir 1940.gadā izdotā rokasgrāmata «*Handwörterbuch der gerichtlichen Medizin und naturwissenschaftlichen Kriminalistik*», kas sastādīta kopā ar F.Pietruski (*F.Pietruzsky*) un H.Šitu (*H.Schütt*).

Dzīvodams Rīgā, F.Neureiters interesējās arī par latviešu folkloru, literatūru un mākslu. Viņš pārtulkoja vācu valodā vairākas R.Blaumaņa un A.Brigaderes lugas, kas tika uzvestas Rīgas Vācu teātrī.

F.Neureitera akadēmiskā un zinātniskā aktivitāte tika augstu novērtēta gan Latvijā, gan aiz tās robežām. 1938.gadā viņam piešķīra Latvijas Universitātes goda doktora grādu, bet pirms tam – 1933.gadā viņu ievēlēja par Vācu dabaspētnieku akadēmijas «*Leopoldina*» locekli Hallē.

Nav šaubu, ka Neureitera vārds ir ierakstāms ar zelta burtiem Latvijas tiesu medicīnas vēsturē.

Šodien, kad Latvija atkal iekļaujas Eiropas aprītē, agrākie zinātnes un kultūras sakari ar rietumu pasauli ir jāceļ gaismā, tie jāatjauno un jāattīsta.

IN REMEMBRANCE OF FERDINAND NEUREITER (SUMMARY)

By Uldis Bērziņš and Velta Volksona

In 1993 a hundred years have passed since the birth of Ferdinand Neureiter founder of a modern forensic medicine in Latvia. F.Neureiter arrived in Riga in 1922 from Vienna. He established the Forensic Medicine institute of Latvia University whose director he was till 1937.

The history of Latvian Medicine knows F.Neureiter as an outstanding scientist, teacher and expert in forensic medicine. During his Riga period he has published

more than 40 scientific works, as well as a textbook of forensic medicine. After 1937 F.Neureiter worked at the Universities of Hamburg and Strasbourg. He died in 1946 after a serious illness, at the age of 52, at the prime of his talent.

Uldis BĒRZIŅŠ
Velta VOLKSONE
Latvijas Tiesu medicīnas ekspertīzes centrs
Hipokrata iela 2
Rīga LV-1038
Latvija